

ضرورت توجه به توسعه اقتصادی مبتنی بر کشاورزی در استان کرمان

< حسین نجفآبادی*

عضو هیأت نمایندگان اتاق بازرگانی
صنایع، معادن و کشاورزی کرمان و ایران



بنا کردن توسعه این سیستم کسب‌وکار به غیر از این بخش که توانمندی درون‌زای استان می‌باشد چشم‌انداز روشنی ندارد اما باید توجه شود که بدون مداخله در زمینه تغییر روش‌های کشاورزی امکان پایداری مشاغل موجود و ایجاد مشاغل جدید در میان‌مدت و بلندمدت وجود نخواهد داشت لذا ضروری است توسعه استان با محوریت بخش کشاورزی و در جهت تحول جدی در آن صورت گیرد. به‌طور اخص در مورد شمال استان در رسته فعالیت پسته (۲۰ درصد کل اشتغال استان) با توجه به اینکه تولید به‌روش‌های بسیار سنتی و ناکارا انجام می‌گیرد، ضروری است با در نظر داشتن موضوعات خرده مالکی و بحران آب مداخله برای ایجاد مشاغل پایدار صورت گیرد. انتظار می‌رود این مداخله منجر به ایجاد مشاغل مهارتی، دانشی (نوآورانه) علاوه بر پایداری مشاغل موجود (البته با بهره‌وری بالاتر) گردد.

در مورد جنوب استان، مداخله لازم است در دو رسته فعالیت‌های گلخانه‌ها و محصولات جالیزی (بیش‌ترین ظرفیت اشتغال‌زایی) با در نظر داشتن تحول در تولید مبتنی بر الزامات بازارهای داخلی و صادراتی و نیز بهبود بهره‌وری آب صورت گیرد. در خصوص خرما در دو تمرکز جغرافیایی متفاوت در شرق و جنوب مداخله باید در جهت بهبود بازاریابی صورت گیرد (به‌طور نسبی خرما با مسئله کمتری در زمینه آب مواجه می‌باشد).

سیستم کسب‌وکار منطقه‌ای استان کرمان از دیرباز حول کشاورزی شکل گرفته است که به‌طور خاص به دو سیستم مجزا در جنوب و شمال استان قابل تفکیک می‌باشد؛ اما طی نیم‌قرن گذشته با ورود بهره‌برداری معدن و همچنین برخی صنایع که عموماً پاسخگوی نیاز محلی بوده، کوشش‌هایی برای تحول سیستم کسب‌وکار استانی به سمت صنعت و معدن انجام شده است. بحران اقتصادی اخیر در کشور در این استان به شکل کاهش یا ثبات نیروی کار استخدامی در بخش صنعت و معدن (به‌خصوص با در نظر داشتن نرخ رشد جمعیت استان و مهاجرت صورت گرفته به آن) بوده است که نشانگر عدم پایداری مشاغل ایجادشده در این بخش‌های اقتصادی طی سال‌های گذشته است. علاوه بر این توسعه بخش خدمات نیز با آهنگ کندی انجام شده است. از طرف دیگر بحران اقتصادی موجب سرازیر شدن نیروی کار و به‌خصوص نیروی کار کمتر تحصیل‌کرده به سمت بخش کشاورزی شده است همچنین با خروج اتباع بیگانه باعث ایجاد کشش برای نیروی کار محلی در بخش کشاورزی شرق و جنوب شده است. نکته قابل‌توجه این است که بخش کشاورزی موجود در استان (در شمال و جنوب) متکی به روش‌های سنتی در کشاورزی می‌باشد که راندمان بسیار پایین بهره‌وری آب دارند. البته تفاوت‌های معنی‌داری بین شمال و جنوب استان در این زمینه وجود دارد.



یکی از دلایل مهم در ضعف صنعت و علاوه بر آن گردشگری در استان، مشکلات امنیتی در استان می‌باشد که موجب ریسک بالا برای سرمایه‌گذاری در استان شده است. علاوه بر این مشکلات امنیتی به‌طور عام‌تر نیز موجب ایجاد محدودیت در فعالیت‌های اقتصادی استان شده است. انتظار می‌رود که با مداخله در حوزه کشاورزی و گردشگری به شکل مشارکتی و با محوریت ارتقاء سرمایه اجتماعی وضعیت امنیتی نیز بهبود یابد. (البته مشکلات جنوب جدی و شمال استان روانی می‌باشد) دو مورد اقتصادی که می‌تواند بخصوص در مورد بیکاران کمتر تحصیل‌کرده شهری و روستایی اثرگذاری قابل‌توجهی داشته باشند بخش‌های صنایع‌دستی (رسته فعالیت پتله، فرش و گلیم شیرکی پیچ) و گردشگری می‌باشند. در زمینه ایجاد مشاغل سبز-کم نیاز به آب- پایدار و کارآفرینی در روستاهای محروم گردشگری استان از پتانسیل بسیار بالایی برخوردار است که لازم است در توسعه اقتصاد منطقه‌ای فقرزدا و در مناطق روستایی مورد توجه قرار گیرد. مداخله در این زمینه با توجه به جهت‌گیری‌های سیاست‌گذاری جدید در استان و ظرفیت‌سازی اتاق بازرگانی کرمان و نیز نیروی کار تحصیل‌کرده و آموزش‌دیده استان در محور گردشگری می‌تواند به‌خوبی منجر به توسعه اشتغال در هر دو بخش روستایی و شهری شود. مداخله در این دو بخش به خصوص می‌تواند موجب تحول در اشتغال زنان و جوانان گردد. ●

علاوه بر این توسعه رسته فعالیت‌های کمتر موردتوجه قرارگرفته در استان که مصرف آب کمتری دارند در زمینه گیاهان دارویی، زعفران و گل محمدی نیز باید در دستور کار توسعه سیستم کسب‌وکار منطقه‌ای قرار گیرد. در تمامی موارد مربوط به بخش کشاورزی فعال‌سازی نیروی کار تحصیل‌کرده در زمینه‌های کشاورزی و علاوه بر آن حوزه‌های مدیریتی و مهندسی با محوریت یافتن تحول بخش مورد هدف قرار گرفته و انتظار می‌رود که اشتغال پایدار نیروی کار تحصیل‌کرده صورت گیرد.

نیروی کار تحصیل‌کرده در استان که عموماً در مناطق شهری ساکن می‌باشند تحت تأثیر ناکارایی تقاضای نیروی کار در بخش‌های صنعت و معدن کمتر توانسته است در رشته تحصیلی مرتبط کار پیدا کرده و عموماً به مشاغل غیر مرتبط بخصوص اداری و خدماتی مشغول می‌باشند. قابل‌توجه این است که کوشش‌های صورت گرفته در مورد تکمیل زنجیره‌های تأمین شرکت‌های منظم معدنی نتوانسته است منجر به مشاغل پایه‌دار برای این قشر از تحصیل‌کردگان استان گردد ضعف بخش‌های صنعت و معدن موجب ایجاد ازدیاد عرضه نیروی کار کمتر تحصیل‌کرده نیز شده است که در کنار بیکار شدگان ناشی از بین رفتن بخش کشاورزی در قسمت‌هایی از استان گروه دیگری از بیکاران کمتر تحصیل‌کرده در شهر را تشکیل داده است.